

Центральний державний архів-музей
літератури і мистецтва України

Василь Барка
(інший псевдонім – **Іван Вершина**
справжнє прізвище та ім'я – **Очерет Василь,**)

(1908 – 2003)

український письменник і літературознавець.

ФОНД № 1203

Опис № 1

справ постійного зберігання

1928 – 1990-ті рр.

(крайні дати документальних матеріалів)

З М І С Т

Передмова

Список скорочень

Іменний покажчик

№ од. зб.

I. Творчі матеріали Василя Барки.

1

II. Листи Василю Барці.

2

III. Документи до біографії Василя Барки.

3 – 4

IV. Документи про Василя Барку.

5 – 7

V. Зображувальні документи.

8 - 26

VI. Документи членів родини Василя Барки.

27 – 28

Передмова

Василь Барка (справжнє прізвище та ім'я — Очерет Василь Костянтинович), письменник, літературознавець, представник української діаспори у Сполучених Штатах Америки народився 16 липня 1908 р. в селі Солониця Лубенського району на Полтавщині в козачій родині. Батько письменника служив у козачій частині, звідки повернувся покаліченим, працював теслярем, а також разом зі своїми трьома синами доглядав чужі сади. Під час громадянської війни працював інструктором у майстернях, де виробляли кінське спорядження для армії Будьонного. Ходити до трикласної початкової школи Василь Барка почав неподалік від хутора Миколаївка того ж району.

Із 1917 р. письменник навчався в Лубенському духовному училищі («бурсі»), яке згодом було перетворено в трудову школу. Улюблений предмет Василя Барки – література, захоплювався творчістю Г. Сковороди, Т. Шевченка, І. Франка, Ф. Достоєвського, М. Коцюбинського, В. Стефаника, також займався вивченням марксизму.

У 1927 р. Василь Барка закінчив Лубенський Педагогічний технікум, працював учителем фізики і математики в шахтарському селищі Сьома Рота на Донбасі.

У 1928 р., через конфлікт із місцевими партійними керівниками, Василь Барка виїхав на Північний Кавказ до м. Краснодар. Там письменник вступив до місцевого педагогічного інституту на філологічний факультет.

У 1930 р. в м. Харкові Василь Барка видає першу книгу поезій «Шляхи». Але «Літературна газета» звинуватила його у виявах «класово ворожого» світогляду, «буржуазному націоналізмі», у спробах відновити релігійний «пережиток капіталізму». Василя Барку примусили публічно каятися на зборах РАПП (Російської асоціації пролетарських письменників), до української секції якої він входив.

Друга книжка Василя Барки «Цехи» виходить 1932 р. в Харкові. Вона «ідеологічно правильна», цілком на «виробничі сюжети». Вірші цієї збірки

створювалися під враженням спостережень на заводі «Красноліт», де письменник був у «творчому відрядженні». Там він познайомився зі своєю майбутньою дружиною.

Василь Барка вступив до аспірантури на українське відділення, але через постійний тиск змушений був перевестися до Московського педінституту на відділення історії середньовічних західноєвропейських літератур.

Одночасно з навчанням в аспірантурі український поет працював у Краснодарському художньому музеї науковим співробітником, де в оформленні експозиції використав твори митців на релігійну тематику. За це Василя Барку було віддано під суд. Врятувався поет випадково через зміну настроїв у Кремлі. Пізніше Барка-науковець почав читати курс лекцій з історії західноєвропейських літератур у Краснодарі, одночасно працював над кандидатською дисертацією щодо стилю «Божественної комедії» Данте.

У 1940 р. Василь Барка успішно захистив дисертацію у Москві. Потім читав лекції з історії західноєвропейської літератури на філологічному факультеті Ростовського університету.

У 1941 р. поет добровольцем іде у «народне ополчення». У 1942 р., під час одного з наступів німців, його було тяжко поранено. Барка залишився на окупованій території. Працював коректором у місцевій газеті «Кубань».

У 1943 р. була оголошена мобілізація всіх чоловіків на роботи до Німеччини. Війна назавжди розлучає Василя Барку з сім'єю. У цьому ж році письменник вибрав собі псевдонім, порівнюючи себе з барками, які розвантажували. Зміною прізвища на псевдонім він намагався захистити свою родину від переслідувань. У Берліні Василеві Барці вдалось вирватися з табору. Пізніше працював коректором у видавництві «Голос».

У 1945 р., після падіння Берліна, разом з іншими вигнанцями-втікачами письменник здійснив 1000-кілометровий перехід до Авсбурга в табір «Ділі» (табір для переміщених осіб). Там поет почав писати свій перший прозовий роман «Рай», який вийшов у Нью-Йорку в 1953 р.

У 1946 р. в Німеччині вийшла збірка віршів Василя Барки «Апостоли», у 1947 р. з'явилася нова збірка - «Білий світ».

У 1950 р. за офіційним дозволом Василь Барка переїхав до Америки, де працював над історією української літератури. За кордоном поет видав окремі частини праць під назвами «Хліборобів Орфей, або кларнетизм», «Правда Кобзаря» (1961 р.). Василь Барка також писав релігійно-філософські та літературознавчі есе, займався перекладом. Кілька років працював редактором на радіостанції «Свобода». Поетичні збірки поета «Псалом голубиного поля», «Океан» вийшли у 1958 - 1959 рр.

Протягом 1958 - 1961 рр. Василь Барка працював над романом «Жовтий князь», який опублікував у 1963 р. окремою книгою в Нью-Йорку (перевиданий 1968 р., 1981 р.). І тільки в 1991 р. цей роман з'явився в Україні.

У 1968 р. вийшла поетична збірка «Лірник».

Протягом 1969 - 1988 рр. письменник працював над романом-притчею «Спокутник і ключі землі» (про життя українців в Америці). У цей час вийшли: епічна поема «Судний степ», 2 і 3 томи поезій «Океан», поетична збірка «Свідок сонця шестикрилий» (Нью-Йорк, 1981 р.), драматична поема в двох томах «Кавказ» (Київ, 1993 р.). Ці твори Василь Барка вважав найголовнішими у своєму художньому доробку.

Помер український письменник у Глен Спей (українське поселення неподалік від Нью-Йорка) 11 квітня 2003 року.

До ЦДАМЛМ України документи передав син письменника Очерет Юрій Васильович у 1993 та 1994 рр. У результаті науково-технічного опрацювання документів фонду було сформовано опис № 1, що містить 28 од. зб. за 1928 – 1990-і рр., систематизованих у шести розділах. Зокрема: творчі документи, листи Василю Барці, документи до біографії фондоутворювача, документи про Василя Барку, зображувальні документи та документи членів родини письменника.

Розділи “Творчі документи”, “Листи” та “Документи до біографії” невеликі за обсягом, містять усього декілька документів.

До четвертого розділу “Документи про Василя Барку” входять статті Степовика Д.О., Танюка Л.С. та ін. авторів про життя і творчість письменника.

П’ятий розділ “Зображувальні документи” зацікавить дослідників не тільки особистими світлинами Василя Барки, але й світлинами митців, які входили до кола спілкування письменника, а саме: Костенко Л.В., Сверстюка Є.О., Світличні Н.О. та ін. представників творчої інтелігенції під час різних заходів та неофіційних зустрічей. Також цікавими є родинні світлини та фотографія будинку у Нью-Йорку, де Василь Костянтинович жив і працював останні роки.

Останній розділ “Документи членів родини Василя Барки”, окрім статті Схаляхо А. про життя і діяльність [Доблейхан А.] (дружини письменника), містить генеалогічне древо свящ. Іоанна Костянтиновича Очеретька, рідного брата Василя Барки.

Систематизовані документи у розділах і підрозділах за хронологією. Фізичний стан документів задовільний. Документи опису опрацьовані згідно з методичним посібником “Робота з документами особового походження”. – К.: 2009.

Передмову склала:
головний спеціаліст
відділу довідкового апарату
та обліку документів.

Л.О.Рожкова

Список скорочень

адиг.	адигейська
англ.	англійська
арк.	аркуш
б/д	без дати
газ.	газети
док.	документів
журн.	журнали
ім.	імені
комп.	комп'ютерний
ін.	інші
маш.	машинопис
пап.	папір
р.	рік
р.н.	рік народження
рр.	роках
фр.	французька

Іменний покажчик

од. зб.

Андрузак Х. (Andruzac Christophe)	5
[Доблейхан Натхо]	6, 14, 20, 27
Жулинський М.Г.	4
[Катмес Фатим]	6
Костенко Л.В.	13
Магомаєв М.	20
Очерет О.Ю.	23
Очерет Ю.В.	8, 14, 21
[Очеретько] А.Д.	19
Очеретько І.К.	14, 19, 28
[Очеретько] К.Я.	14
[Очеретько] М.О.	19
Пастухов С.	11, 16
Пилип Г.	16
Сверстюк Є.О.	13
Світлична Н.О.	13
Сжаляхо А.	27
Степовик Д.О.	5
Стеценко Т.	13
Стмен К. (Strmen Karol)	2
Танюк Л.С.	5

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ЦДАМЛІМ України
_____ О.В.Кульчий
28.02.2014 р.

ФОНД № 1203

Василь Барка

інший псевдонім – **Іван Вершина**

(справжнє прізвище та ім'я – **Очерет Василь,**)

український письменник і літературознавець.

(1908 – 2003)

1928 – 1990-ті рр.

(крайні дати документів)

Надходження згідно з актами:

№ 97 від 17.08.1993, № 82 від 15.08.1994.

№ пп	Заголовок справи	Дати документів	К-сть док.	К-сть арк.	При- мітки
	I. Творчі документи				
1	Бібліографія творів Барки В.К. Автограф, рукопис, маш. з правкою.	б/д	1	1	

№ пп	Заголовок справи	Дати документів	К-сть док.	К-сть арк.	При- мітки
	II. Листи Барці В.К.				
2	Стрмени К. (Strmen Karol). На листі примітка Барки В.К. Англ. мовою.	8 грудня 1979	1	2	
	III. Документи до біографії Барки В.К.				
3	Лист французького видавництва «Editions Gallimard» з подякою Василю Барці за співпрацю. На аркуші листа міститься пояснення адресата.	17 березня 1981, 1990	1	5	
	* * *				
4	Дарчий напис Жулинського М.Г. Барці В.К. на [титულній сторінці] “Української літературної енциклопедії” із поясненням Василя Барки. Ксерокопія.	3 липня 1989	1	1	
	IV. Документи про Барку В.К.				
5	Статті Андрузака Х. (Andruzac Christophe) “Le Prince Jaune”, Степовика Д.В. “Глен Спей Василя Барки”, Танюка Л.С. “У поєдинку з Жовтим князем” та ін. про життя та творчість письменника. Англ., франц. мовами. Ксерокопії вирізок з журналу “Дзвін” газети “Літературна Україна та ін друкованих видань з авт. правкою.	1989 – 1 грудня 1991, б/д	7	38	

№ пп	Заголовок справи	Дати документів	К-сть док.	К-сть арк.	При- мітки
6	Стаття [Катмеса Фатима] “Жьогъуитіу, е Долэтхъанрэ Василрэ якъэбар” про Василя Барку і його дружину [Доблейхан Натхо]. Адиг. мовою. Вирізка з газ. “Голос адыга”.	27 серпня 1992	1	2	
7	Анотація невстановленого автора до збірки поезій Василя Барки “Океан”. Англ. мовою. Друк.	б/д	1	2	
V. Зображувальні документи					
Особисті фотографії Барки В.К.					
8	Зроблені у різні роки життя письменника. Дод. записка Василя Барки невстановленій особі. На аркуші № 47 замітка Очерета Ю.В.	1947 – 20 лютого 1993, б/д	44	47	
9	Під час виступів на відкритті невстановлених виставок художніх творів.	1969, травень 1990	3	5	
10	Під час виступу з доповіддю в «Українському інституті Америки» про основи свого поетичного світогляду	1981 (1982), б/д	2	2	

№ пп	Заголовок справи	Дати документів	К-сть док.	К-сть арк.	При- мітки
	* * *				
11	Фотографії з портретів Василя Барки, написаних Пастуховим С. та невстановленим автором.	1959, б/д	2	2	
12	Автопортрет «Время болезни». Пап. вуглина.	16 грудня 1967	1	1	
	Фотографії Барки В.К. у групі з іншими особами.				
13	На зустрічах із письменниками Костенко Л.В., Сверстюком Є.О., Світличною Н.О., скрипалем Стеценком Т. та ін. творчою інтелегенцією.	1928 – січень 1991	5	5	
14	Із родиною: Очеретьком К.Я., батьком, Очеретьком І.К., братом, [Доблейхан] М.Ч., дружиною та сином Юрієм. Фотокопія.	18 квітня 1935	1	1	
15	Із невстановленими особами під час перебування у полоні (Німеччина).	[1946]	1	1	
16	У колі друзів та їх родин [Пастуховим С.], Пилипом Г. та ін. невстановленими особами. Додається примітка Барки В. до фото з газети.	1953 – 1990, б/д	12	12	

№ пп	Заголовок справи	Дати документів	К-сть док.	К-сть арк.	При- мітки
17	Із невстановленими американськими професорами фізиками, математики та ін. діячами наук під час неофіційних зустрічей.	1970-ті рр. – 1988	3	3	
18	На богослужіннях та благодійних заходах української громади з невстановленими особами. Фотографії різних осіб	1970-ті рр., 29 квітня 1989, б/д	4	4	
19	Родичів Василя Барки: Матері [Очеретько] М.О., брата Очеретька І.К., дружини брата Івана [Очеретько] А.Д., та їх дітей Олександра, Володимира, Неллі та Зої. Фотокопії.	9 вересня 1946, 20 серпня 1950	2	2	
20	[Доблейхан А.] (М.Ч.), дружини Василя Барки із матір'ю співака М. Магомаєва та невстановленою особою під час шефського концерту у військовій частині.	1940-ві рр.	1	1	
21	Очерета Ю.В. сина Барки В. у колі невстановлених родичів.	1980-ті рр.	1	1	
22	Очерет О.Ю. онуки пмсьменника На аркуші № 1 міститься її замітка.	6 липня 1990, 1990-ті рр.	2	2	

№ пп	Заголовок справи	Дати документів	К-сть док.	К-сть арк.	При- мітки
	* * *				
23	Фасаду будинку Краснодарського художнього музею у якому Василь Очерет працював науковим співробітником.	1935, б/д	2	2	
24	Чотиритомного видання поеми Василя Барки “Свідок” Додається вирізка фотографії письменника з невстановленої газети із поясненнями Барки В.	[1978], 1 січня 1982	2	2	
25	Православного та католицького храмів до відбудови та будівництва яких долучався письменник.	Квітень 1987 – 1990-ті рр., б/д	5	5	
26	Будинку у Нью-Йорку, де мешкав і працював Василь Костянтинович останні роки свого життя. Аркуш № 1 ксерокопія.	б/д	2	2	
	VI. Документи членів родини письменника				
27	«Шіукіэ агу къэкіыжьбы» стаття Схаляхо А. про життя і діяльність [Доблейхан А.] (М. Ч.) дружини Василя Барки. Адиг. Мовою. Вирізка з газ. “Социалистическэ адыгей”.	б/д	1	2	

№ пп	Заголовок справи	Дати документів	К-сть док.	К-сть арк.	При- мітки
28	Генеологічне древо свящ. Іоанна Костянтиновича Очеретька, брата Барки В.. Рукопис.	б/д	1	1	

В даний опис № 1 з № 1 по № 28 внесено 28 (двадцять вісім) одиниць зберігання – 110 (сто десять) документів на 154 (ста п'ятидесяти чотирьох) аркушах.

Опис склала:
головний спеціаліст
20.01.2014 р.

Л.О. Рожкова

СХВАЛЕНО
Протокол ЕПК № 2
від 28.02.2014 р.

Прийнято на державне зберігання до архіву-музею 28 (двадцять вісім) одиниць зберігання – 110 (сто десять) документів на 154 (ста п'ятидесяти чотирьох) аркушах.

Документи передала:
головний спеціаліст
04.03.2014 р.

Л.О. Рожкова

Документи прийняла:
головний спеціаліст
відділу забезпечення
збереженості документів
04.03.2014 р.

Т. М. Снежкова